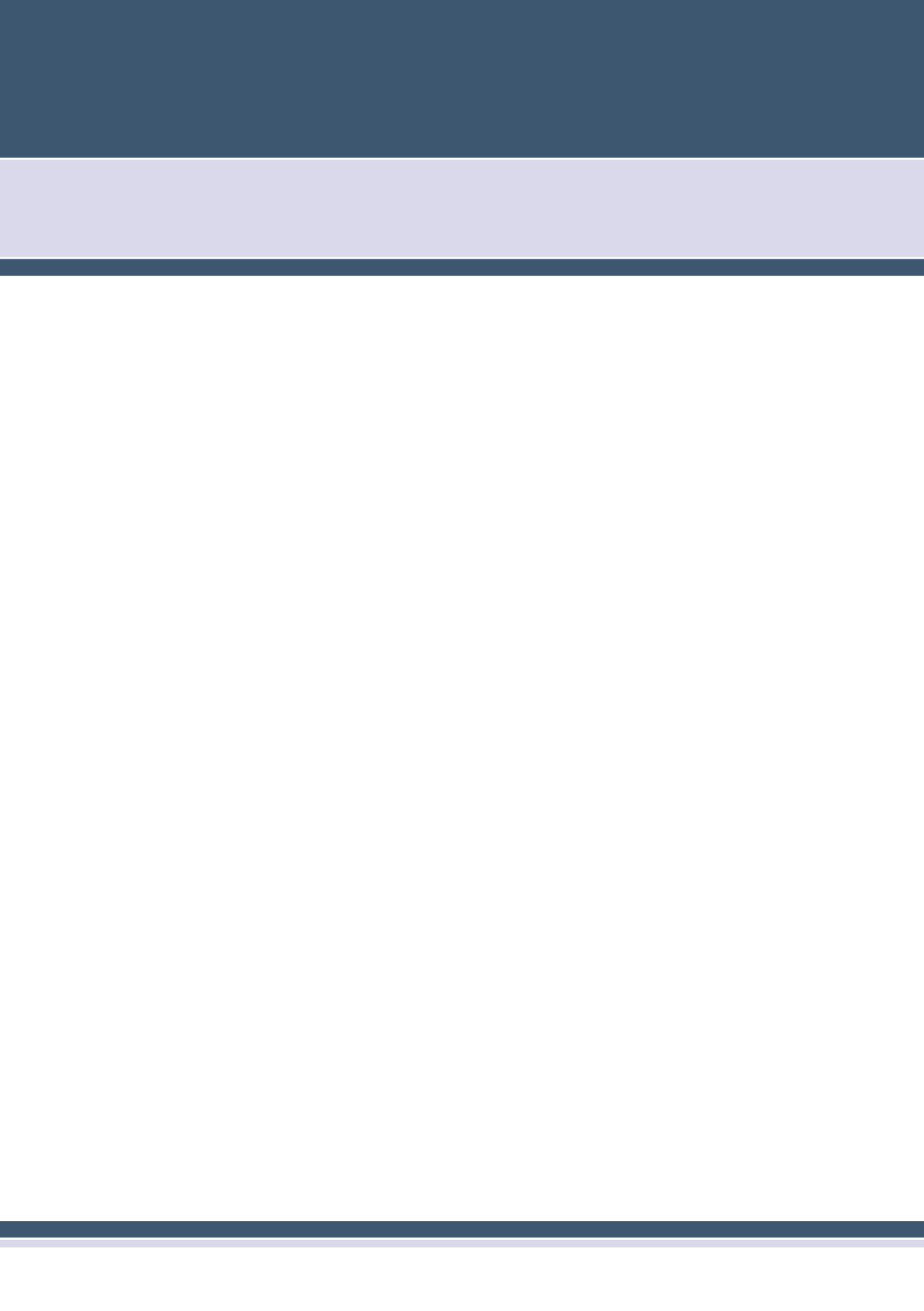

Det är bara att lämna honom

och andra missuppfattningar
om mäns våld mot kvinnor

Det är bara att lämna honom

och andra missuppfattningar
om mäns våld mot kvinnor

© 2007 Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
Layout: Ulrika Sjöström
Redigering: Ingetora Gumbel
Tryckeri: Eko Reklam

Förord

FN anser att mäns våld mot kvinnor är den mest djupgående formen av kränkning av de mänskliga rättigheterna. Man uppskattar att varannan till var fjärde kvinna i världen har blivit utsatt för fysiskt våld av sin partner. Detta våld är ett omfattande samhällsproblem och orsakar enorma skador och lidande för många kvinnor och deras barn.

Men hur ser våldet ut egentligen? Är det inte mest alkoholister som slår sina kvinnor? Är det inte så att vissa kvinnor söker sig till män som slår dem? Och nog är det väl bara att lämna honom om han nu är så våldsam?

Den här skriften tar upp och bemöter några av de vanligaste missuppfattningarna som finns kring mäns våld mot kvinnor. Den har tagit avstamp i Amy Elmans ”Avliva myterna om kvinnohandel” som först trycktes av Roks år 1990.

Lina Ploug,
Roks ordförande

Mäns våld mot kvinnor är ovanligt, åtminstone i Sverige

År 2004 anmäldes 23 000 misshandelsbrott mot kvinnor, men Brottsförebyggande rådet (Brå) räknar med att endast mellan 20 och 25 procent av våldet mot kvinnor i nära relationer anmäls till polisen.

Enligt en stor omfångsundersökning publicerad 2001, *Slagen dam*, har nästan hälften av kvinnorna, 46 procent, utsatts för våld av en man någon gång efter sin 15-årsdag. Fler än hälften av kvinnorna har blivit sexuellt trakasserade. Mer än var femte ung kvinna, i åldern 18-24 år, har utsatts för våld under det senaste året. Var tredje kvinna som separerat eller skilt sig från en man rapporterar att hon har utsatts för våld av en tidigare make eller sambo. Mer än var fjärde av dessa kvinnor rapporterar om ett systematiskt våld från mannen.

Med andra ord är mäns våld mot kvinnor inte ovanligt, utan tvärtom mycket vanligare än de flesta kan föreställa sig.

Enligt Brå uppgår antalet kvinnor som dödas av sin nuvarande eller före detta manliga partner i Sverige till minst 16 per år.

Det är mest invandrare som misshandlar kvinnor

Det är en allmänt utbredd missuppfattning att invandrade män misshandlar kvinnor oftare än infödda svenskar. Inga undersökningar bekräftar detta. Åtta av tio kvinnor som utsätts för våld i sin nuvarande relation är gift/sambo med en man född i Sverige.

Att invandrarkvinnor däremot kan vara extra utsatta är kvinnojourernas erfarenhet. Deras sociala nätverk och kännedom om stödresurser är ofta sämre än infödda svenskors. Invandrarkvinnor som inte har permanent uppehållstillstånd i Sverige, och blir utsatta för våld av svenska män, måste dessutom förhålla sig till risken att bli utvisade om de lämnar mannen.

Män som misshandlar är psykiskt störda eller har själva sett sin pappa slå

Mäns våld mot kvinnor är inget marginellt problem som bara berör en viss typ av män. De flesta män som misshandlar kvinnor är inte avvikande och lider inte av någon psykisk sjukdom.

Att män som misshandlar kvinnor sett sin pappa slå mamma är en ofta använd förklaringsmodell. I undersökningar har man hittat sådana samband, men samtidigt konstaterat att majoriteten av män som misshandlar inte har bevittnat våld mot sin mamma. Av de män som har bevittnat våld är det bara en tredjedel som själva misshandlar sin partner.

Män slår bara när de druckit alkohol

Många kopplar felaktigt ihop misshandel med alkoholmissbruk. I en kanadensisk undersökning kring detta samband konstaterades att endast en liten del av de män som misshandlar kvinnor är alkoholmissbrukare. Bland män med svåra missbruksproblem var en tredjedel nyktra när de misshandlade kvinnan.

Vissa män misshandlar bara när de har druckit alkohol, andra bara när de är nyktra. En del män misshandlar oavsett om de är fulla eller nyktra. Alkohol är inte orsaken till våld mot kvinnor. De samband man kan hitta mellan alkohol och våld handlar till stor del om ett kulturellt förhållningssätt till alkohol – berusning används som ursäkt för våldsamma beteenden från män.

Män som misshandlar kan inte kontrollera sin aggressivitet

Tvärtemot vad många tror slår män sällan i okontrollerat vredesmod. Mannen väljer ut tillfället när han ska misshandla kvinnan, och gör det när de är ensamma, utan vittnen. Han kontrollerar *vem* han ska slå – inte sina vänner, sin chef, sina anställda utan sin fru, sin sambo, sin flickvän. Han kontrollerar *tidpunkten* för sitt våldsutövande och *hur mycket* våld han ska använda. Om män som misshandlar slog okontrollerat skulle många fler kvinnor dö varje år.

Vissa kvinnor söker sig till män som slår dem

Föreställningen om att misshandlade kvinnor söker sig till våldsamma män, kanske till och med upprepade gånger, bekräftas inte i någon forskning som finns på området. Däremot visar flera studier att majoriteten våldsamma män upprepar sitt beteende i nya relationer. Det är mäns upprepade våldsutövning som är problemet, inte kvinnors val av partner. Att peka på våldsoffret och hennes särskilda personlighet är vanligt när det gäller sexuella brott och mäns våld mot kvinnor. Det är ett sätt att göra våldsoffret medskyldigt.

Kvinnor provocerar

Det finns de som anser att en man under vissa förhållanden har rätt att slå en kvinna, nämligen när hon provocerar honom. Den inställningen bygger på flera antaganden: att våldet är ett svar på någonting, att mannen bestämmer över kvinnan och att han, när de gränser han satt upp överskrids, har rätt att slå henne.

Diskussioner om kvinnors provokationer före en misshandel innebär att man ger henne skulden och fråntar mannen ansvaret för våldet. Vid andra våldsbrott diskuteras sällan om offren provocerat fram brottet. Till exempel anses inte rånoffrer provocera rånare genom att ha en tjock plånbok synlig i bakfickan.

Det är bara att lämna honom

Precis som i andra parrelationer börjar även förhållanden som slutar i misshandel med förälskelse och kärlek. Våldet kommer inte i början av relationen, när det skulle vara lätt att dra sig ur, utan först när förhållandet är väl etablerat och mannen redan har ett visst grepp om kvinnan.

Det finns ett starkt samband mellan ett kontrollerande beteende gentemot kvinnan och fysiskt våld mot henne. Ofta har de män som slår sin partner ett kontrollerande beteende och försöker begränsa hennes kontakter med vänner och familj. Han har synpunkter på vem hon talar med, kräver att få veta var hon är och med vem. Han förödmjukar henne och uttalar sig kränkande om det hon gör, hur hon ser ut och så vidare. Praktiskt taget alla män som utövar mycket allvarligt och potentiellt livshotande våld mot sina hustrur/sambor uppvisar också ett extremt kontrollbeteende gentemot dem.

Att bli slagen av den man älskar och är beroende av är en oerhört kränkande och skamfylld upplevelse. Att samtidigt vara isolerad och kontrollerad ger dåliga förutsättningar för att ta sig ur relationen. Ett annat skäl till att hon inte går direkt är också att det kan bli väldigt farligt. När hon vill bryta med mannen blir riskerna som allra störst. Kvinnans försök att avsluta förhållandet blir ett allvarligt hot mot mannens kontroll över henne, vilket kan leda till ökat våld – kanske även hennes död.

Han kommer att sluta slå

Många kvinnor som lever med misshandlande män hoppas att de ska få honom att ändra sig och sluta misshandla henne. Hon försöker anpassa sig och ändra sitt eget beteende för att inte bli utsatt för mer våld. En del par söker familjeterapi för att komma till rätta med misshandeln, men det har i flera fall visat sig öka risken för våldsutövande från mannens sida. Genom att kvinnan deltar i terapin stärks mannens föreställning om att de har gemensamt ansvar för våldet som mannen utövar. Lösningen på hans våldsproblematik blir att de gemensamt ska förändra sin relation. Men hon är inte ansvarig för hans våld mot henne, det är hans beteende som är ett problem och alltså han som måste ändra sig.

På flera håll i Sverige finns mottagningar med behandlingsprogram för att få män med våldsbeteende att sluta slå. Fortfarande saknas dock tillräcklig dokumentering och utvärdering av dessa behandlingar.

Han kan vara en bra pappa även om han slår mamma

I internationella undersökningar framkommer att 90 % av barnen i familjer där mamman blir slagen tvingas bevittna misshandeln. Av dessa barn är minst hälften av barnen också utsatta för våld, och en tredjedel av dem blir utsatta för sexuella övergrepp. Det finns alltså ett starkt samband mellan mäns våldsutövande mot kvinnor och mäns våld mot barn.

Att som förälder utsätta sitt barns andra förälder för våld är en av de allvarligaste kränkningar man kan begå mot barnet. Att dessutom göra det i barnets åsyn är ett ohyggligt övergrepp. Barnet kan inte bedöma om våldet är ringa eller grovt – barnets upplevelse kan mycket väl vara att mammas liv är i omedelbar fara. Barnet kan heller inte avgöra om det bara är mamma som kommer att råka ut för pappas våldsamer, utan måste kalkylera med risken att själv bli drabbad.

Barn står per definition i beroendeställning till vuxenvärlden. Hela deras tillvaro bygger på att de som ansvarar för dem är trygga, respektfulla och förutsägbara. Det kan ifrågasättas om man kan vara en välfungerande far samtidigt som man riktar ett våldsbeteende mot barnens mor och barnen själva.

Många kvinnor beskriver också att våldet inte tar slut trots att man separerar, i synnerhet när det finns gemensamma barn. Mannen fortsätter att kontrollera, hota och misshandla vid hämtnings- och lämningstillfällen, och förhör barnen om mammas förhållanden.

Mäns våld mot kvinnor har ingenting att göra med pornografi

När en kvinna blir misshandlad blir hon ofta också utsatt för sexuellt tvång av olika slag, och kvinnojourernas erfarenhet är att pornografi används som både inspiration och idébank av misshandlande män.

Pornografi konsumeras av en stor del av den manliga befolkningen. Inom pornografin utsätts flickor och kvinnor för misshandel och övergrepp, och denna behandling framställs som erotisk och sexig. Våld och sex förenas på ett otvetydigt sätt – framställningar av övergrepp används av män för att ge sexuell upphetsning och tillfredsställelse.

Dagens misshandel mot kvinnor äger rum i ett samhälle där kvinnor har mindre makt än män, och där det finns krav på att hon ska underordna sig. Dessutom framställs hennes underordning som erotiskt laddad. Oavsett om en kvinna har högre status än en man i en specifik parrelation genom exempelvis sitt arbete så lever paret i en kultur där hon är mindre värd, och där det finns krav på att hon ska vara känslomässigt och sexuellt tillgänglig för honom.

I Sverige är män och kvinnor jämställda

Den offentliga statistiken visar tydligt att kvinnor i Sverige ännu inte har lika mycket makt och resurser som män. Till exempel har kvinnor generellt lägre lön, även om de utför likartade arbetsuppgifter. Kvinnor tjänar ungefär två tredjedelar av vad män tjänar. Arbetsmarknaden är könsuppdelad i kvinno- och mansyrken, och de manliga cheferna dominerar inom både offentlig (71 %) och privat sektor (91 %). Det obetalda arbetet i hemmet, ett arbete som varken ger lön, status eller makt, utförs till två tredjedelar av kvinnor.

Kvinnor som grupp har mindre makt och möjlighet att påverka i samhället än män som grupp. Maktobalansen i samhället får betydelse i nära relationer mellan män och kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för att män har mer makt i samhället än kvinnor. Det blir också ett sätt att upprätthålla den manliga makten.

Källor

Brottsförebyggande rådet (Brå) www.bra.se

Eriksson, Maria, ”Flykting i sitt eget land”, i *Kvinnotryck*, 1994:3.

Johnson, Holly, ”Att forska om mäns våld mot kvinnor. En kanadensisk offerundersökning”, i *BRÅ-rapport 1997:2, Våld mot kvinnor*, Monika Olsson och Gunilla Wiklund (red). (Stockholm 1997)

Lundgren, Eva, Gun Heimer, Jenny Westerstrand och Anne-Marie Kalliokoski, 2001, *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*, Fritzes, Stockholm

Statistiska centralbyrån, *På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet 1998*. (SCB: Stockholm, 1998)

Progress of Nations, FN, 1997

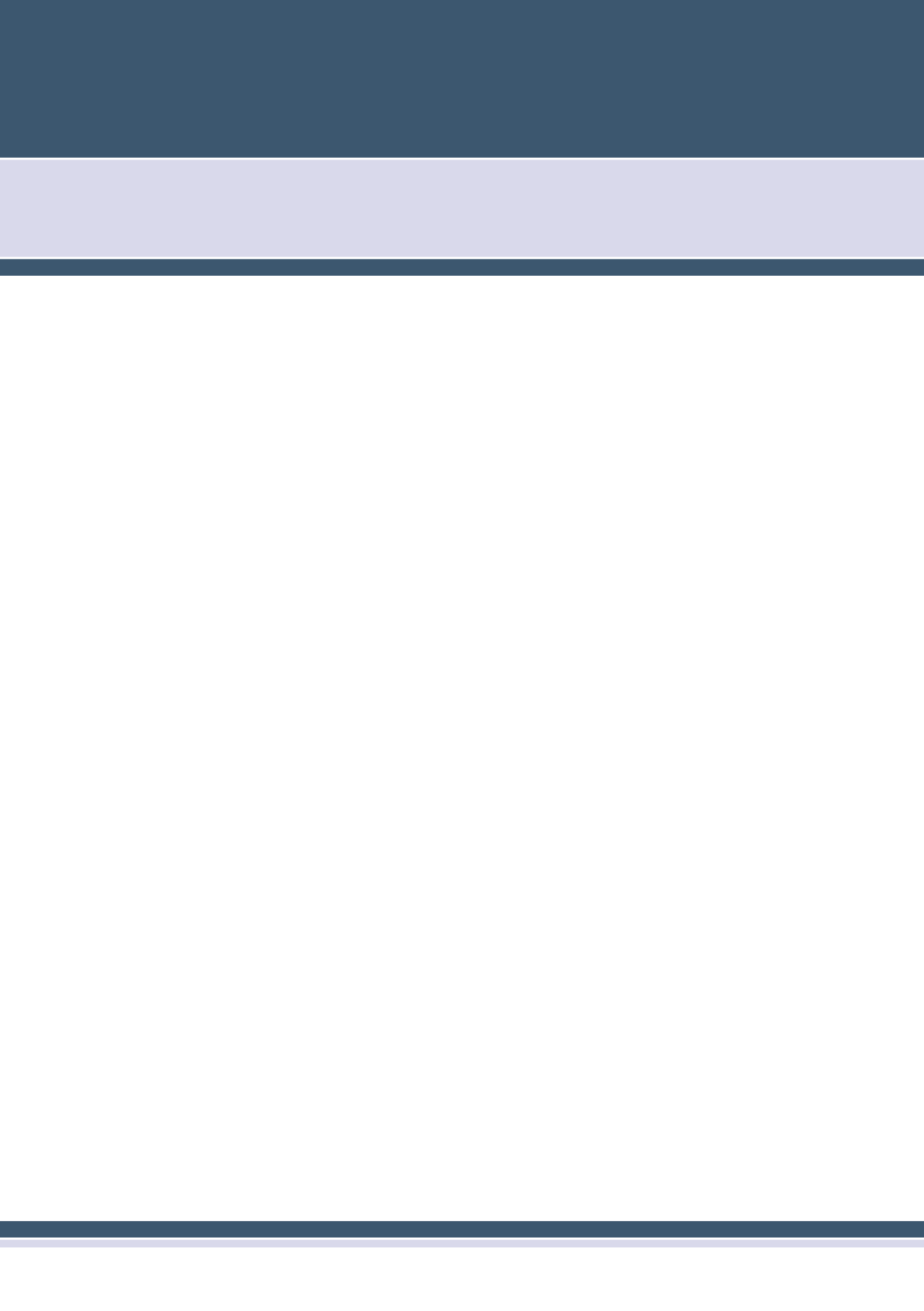
Vill du ha mer information om mäns våld mot kvinnor och kvinnojourernas arbete kan du kontakta Roks kansli.

Hos oss kan du även beställa böcker och broschyrer.

Roks
Hornsgatan 66, 1 tr
118 21 Stockholm

Telefon: 08-442 99 30
Fax: 08-612 73 25

Hemsida: www.roks.se
E-post: info@roks.se

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
Hornsgatan 66, 118 21 Stockholm
Telefon: 08-442 99 30 Fax: 08-612 73 25
www.roks.se info@roks.se

Postgiro: 4906279-7